

D E B R E C E N I E G Y E T E M
INFORMATIKAI KAR
KÖNYVTÁRINFORMATIKAI
TANSZÉK

S Z A K D O L G O Z A T

A MAGYAR NÉPZENE
Információs tezaurusz

TÉMAVEZETŐ:
Benediktsson Dániel
egyetemi adjunktus

KÉSZÍTETTE:
Varga Adrienn Éva
informatikus könyvtáros szak
levelező tagozat

Debrecen

2008.

„ A népzene funkciója ugyanaz zenében, mint a népköltészeté a költészetben, a népi képzőművészeté a képzőművészetben. Alap, gyökér, ősiség, anyanyelv.”

(Molnár Antal)

TARTALOMJEGYZÉK

I. BEVEZETÉS	3
1. Témameghatározás.....	3
2.A tezaurusz tartalma, célja, problémái	3
3.A tezaurusz szerkezete	5
3.1. Főrész.....	5
3.2. Hierarchikus rész.....	8
3.3. Grafikus rész	8
II. FŐRÉSZ	10
III. HIERARCHIKUS RÉSZ	57
IV. GRAFIKUS RÉSZ.....	74
V. FELHASZNÁLT IRODALOM.....	75

I. BEVEZETÉS

1. Ténameghatározás

A magyar népzene a magyar nyelvvel egyidős; a történelem során kialakult népzenei hagyomány anyanyelvünkhöz hasonlóan érték. Népzeneink mindig szorosan kötődött népünk életéhez, annak feltárása nélkül nem kaphatunk teljes képet történelmünkről.

A 18. század közepéig senki nem foglalkozott a magyar népzene gyűjtésével, hiszen ami mindennapos volt, azzal nem törődtek. Magyarországon is a 18.-19. század fordulóján fordult az érdeklődés a népzene felé. Ekkor indultak el neves zenetudósaink az ország minden területére, különös tekintettel a falvakra, és Erdélyre, hogy felfedezzék, összegyűjtsék, megőrizték kultúránk kincseit. A népzene kutatva, elemezve számtalan dologra következtethetünk múltunkra, történelmünkre.

„A magyar zene kialakulásának útja sem lehetett más, mint a nyelvé, a népé. Amerre járt, amint nőtt a nép, zenéje velejárt, ami hatott a nyelvre, hathatott a zenére is.”¹

A népzene ugyanolyan kifejező, mint egy-egy régészeti lelet vagy egy-egy írásos emlék.

„Dalban, énekben kényesebb dolgot is akadálytalanabban lehet kifejezni – könnyebb tudomásul venni is -, mint közvetlen prózai közlésben.”²

2.A tezaurusz tartalma, célja, problémái

Témaválasztásom oka az, hogy zenénk csakúgy, mint nyelvünk, Európában egyedülálló. A téma kutatásához megvannak az alapjaim, hiszen éveken keresztül zeneiskolába jártam, ahol magas óraszámban tanultunk a magyar népzeneről. Ezt a tudásomat szerettem volna felfrissíteni, gazdagítani. Az utóbbi néhány évtizedben újra kezdjük felfedezni, értékelni múltunkat.

---

¹ A magyarság néprajza IV. - Budapest : Királyi Magyar Egyetemi Nyomda, 1937. p.15.

² Sárosi Bálint : Zenei anyanyelvünk. –Budapest . Planétás, 2001.p.132.

„Megfelelő helyzetben, a szórakozás eszközeként, a dalnak a civilizált társadalomban is lehet „üzenete”. A hagyományos paraszttársadalomban azonban nemcsak az ünnep és a boros percek hangulatát emeli, nemcsak közvetít, hanem a mindennapokat teszi könnyebben elviselhetővé, ünnepélyessé vagy éppen emlékezetessé.”³

A teaurusz nem más, mint természetes nyelven kifejezett fogalmak egységesített, nyitott szótára. „A mai nyelvekben két jelentéssel használatos, szinonimasztárként és az osztályozási, indexelő kifejezések szótáraként, amelyben a relációk-köztük a szinonimakapcsolatok – elemértékűek.”⁴ Funkciója szerint egy szakterület vagy egy témakör fogalmait feltárja és a köztük lévő kapcsolatokat rendszerezi.

Teauruszom tükrözi a fogalmak között fennálló legfontosabb logikai kapcsolatokat, és utalókkal mutat a szinonimák közül a deskriptorra, vagyis az elfogadott kifejezésre. Semmiképpen sem helyettesíti/helyettesítheti azonban a szakirodalmat, csupán kiegészíti azt, rendszerezi szókészletét, fogalmait, kapcsolatait.

A teaurusz elkészítésének első lépése a szakirodalom felkutatása volt. Hatalmas anyag lévén, el kellett döntenem, mely fogalmakat illesszem be a kapcsolódási területekről, és milyen mélységben tárjam fel azokat. A zeneelmélet területéről csak azokat a fogalmakat használtam fel, amelyek szorosan kapcsolódnak a magyar népzenehez.. A népies műzene (nóta) pl. kapcsolódik ugyan a magyar népzenehez, mégis csak utalást találunk rá a teauruszban, mert szorosabb kapcsolata van a műzenével.

Szinonimák esetén mindig a zenei szakirodalomban használtat alkalmaztam deskriptorként pl. ambitus (hangterjedelem). Különösen nehéz volt a döntés a népi hangszerek esetében, hiszen a legtöbbször számos előfordulása él a nyelvben. Ebben az esetben Sárosi Bálint kutatásaira hagyatkoztam, azokat az elnevezéseket használtam, amelyeket ő is. Nem soroltam fel egy-egy hangszer nevének minden változatát, egyrészt azért, mert egyes nevek, csak nagyon kis területen élnek, másrészt, mert jelentősen megnövelte volna a teaurusz terjedelmét. Gondot jelentett, amikor egy kifejezés, több dolgot is jelent, ilyen pl. az „erdélyi

---

³ U.o.

⁴ Horváth Tibor-Papp István : Könyvtárosok kézikönyve : Feltárás és visszakeresés. –Budapest : Osiris, 2001. p.96.

dialektus“. Ezekben az esetekben a rövid meghatározásból és a deskriptor kapcsolatrendszeréből világosan kiderül, hogy miről van szó, esetemben népzenei dialektusról vagy táncdialektusról. Probléma volt még az egyes- és többes szám használata. Nyelvérzékünk ugyan többes szám használatát kívánta volna, mégis általában az egyes szám mellett döntöttem, mert azonos szinten lévő fogalmaknak ugyanazt a formáját kell alkalmaznunk.

3.A tezaurusz szerkezete

Az információs tezaurusz részei :

- I. Főrész
- II. Hierarchikus, vagy szakcsoportos rész.
- III. Gráfok
- IV. Permutált lista

3.1. Főrész

A főrész alfabetikus rendben tartalmazza a tezauruszcikkeket, amely a deskriptorok és nondeskriptorok közös elnevezése. Elején a vezérdeskriptor áll, ezt követi a szócikk többi része. A kapcsolatok, relációk sorrendje meghatározott.

VEZÉRDESKRIPTOR (elfogadott/preferált terminológia)

- UF Nem preferált terminológia
- SN A vezérdeskriptor rövid definíciója
- BT Fölérendelt fogalom
- NT Alárendelt fogalmak polihierarchikusan
- RT Rokon fogalmak

Egy konkrét példa:

METRIKA

- UF SZÓTAGSZÁM

SN	Soronként vagy ütemenként megszámlált szótagszám.
BT	Stílusjegyek
NT	Heterometrikus Izometrikus
RT	Metrum

Az UF (Use for) után megadjuk a nondeszriptorokat, vagyis azokat a kifejezéseket, amelyeket nem preferálunk. Ugyanakkor ezeket a terminológiákat fel kell vennünk a tezauruszba, hogy a felhasználók innen is beléphessenek a rendszerbe. Ekkor a nondeszriptort a U (Use) követi, majd pedig a preferált szó. Ahol Use kapcsolat van, mindig szükséges a Use for kapcsolat alkalmazása is.

Pl.

METRIKA

UF SZÓTAGSZÁM

A szinonima kapcsolatok többféle viszonyt kifejezhetnek:

- közeli szinonimák vagy hasonló jelentésű szavak;
- rokon értelmű vagy azonos jelentésű szavak;
- hasonló jelentés;
- antonímia vagy ellentétes jelentés. „⁹

Az SN a Scope note kifejezésből származik, a vezéreszkriptor definícióját, magyarázatát adhatjuk itt meg.

Pl.

METRIKA

SN Soronként vagy ütemenként megszámlált szótagszám.

A deskriptor-deszkriptor közötti relációk:

A BT (Broader Term) a fölérendeltség jele.

Pl.

METRIKA

BT Stílusjegyek

Az NT (Narrower Term) az alárendeltség jele. A kapcsolatban az alárendelt ugyanazt a fogalmat érinti mint a fölérendeltje, csak annál specifikusabb. A reláción belül a terminológiák alfabetikus sorrendben vannak feltüntetve, függetlenül attól, hogy melyek kapcsolódnak szorosabban egymáshoz.

Pl.

METRIKA

NT Heterometrikus

Izometrikus

Az RT (Related Term) után az asszociatív fogalmak következnek.

Pl.

METRIKA

RT Metrum

A rokonsági kapcsolatok lehetnek:

1. Egész-rész kapcsolat
2. Ok-okozati, eredmény kapcsolat
3. Kölcsönös összefüggés
4. Ellentétes fogalmak

Példa az NT polihierarchia szintjére:

ÁLLANDÓ EGYÜTTESEK

- SN Hosszabb hagyományban és nagyobb területen kialakult egységes karakterük van: meghatározott létszám, meghatározott hangszerek, sajátos játéktípus. Tagjai hivatásos vagy félhivatásos zenészek.
- BT Hangszeres együttesek
- NT Egynemű hangszerekből álló együttesek
  - Hagyományos együttesek
    - Cigányzenekarok
  - Vegyes összeállítású együttesek
    - Parasztbandák
- RT Alkalmi együttesek

3.2. Hierarchikus rész

Ez a rész, csak a deskriptorokat tartalmazza. Ha a deskriptornak vannak alárendelt fogalmai, azokat is feltüntetjük, az alárendeltséget behúzással jelöljük. Azonos hierarchia szinten a deskriptorok alfabetikus sorrendben követik egymást.

Pl.

Népdalok

- Szertartáshoz kötött dalok
  - Ballada
  - Bujdosó- és betyárdal
  - Foglalkozásokhoz kapcsolódó dal
  - Gyermekdal
  - ...

3.3. Grafikus rész

A hierarchikus listát a grafikus rész követi, amelyben nyilak segítségével jelöljük a fogalmak közti kapcsolattípusokat. Ennek segítségével nemcsak egy adott fogalom közvetlen kapcsolatait, hanem távolabbi környezetét is könnyen át tudjuk tekinteni.

A kapcsolatokat kifejező nyilak típusai:

Szinonim kapcsolat esetén szaggatott nyilat használunk, mely a nem preferáltról a preferáltra mutat.

Szótagszám   -----> Metrika

Hierarchikus kapcsolat esetén folytonos nyilat használunk, a nyíl a fölérendelt kapcsolat felé mutat.

Izometrikus   —————> Metrika

Asszociatív kapcsolat esetén folytonos, kétirányú nyíl jelzi a kapcsolatot.

Metrum   <—————> Metrika

A nyilak hossza nincsen összefüggésben a fogalmak közti kapcsolatok erősségével.

Mivel egy ábrán nem tudtam minden fogalom minden kapcsolatát ábrázolni, ezért hat ábrára bontva készítettem el a gráfot. Ha egy fogalomnak nem fért el minden kapcsolata egy ábrán, akkor a jobb felső sarkában egy indexszám szerepel, ami elvezet a fogalom további kapcsolataihoz.

II. FŐRÉS

A I

- SN A Bartók-rend egyik alosztálya. Négy soros izometrikus, ereszkedő vagy kvintváltó dallamszerkezetű, parlando-rubato vagy kötött ritmusú tempo giusto népdalokat tartalmaz.
- BT A osztály
- RT A II

A II

- SN A Bartók-rend egyik alosztálya. Négy soros izometrikus, ereszkedő vagy kvintváltó dallamszerkezetű, alkalmazkodó ritmusú tempo giusto népdalokat tartalmaz.
- BT A osztály
- RT A I

AA⁵A⁵A

- SN Az új stílusú népdalokra jellemző dallamvonal. Az első és utolsó sor dallama megegyezik vagy egymás variánsai, a 2. és 3. sor ugyanazt a dallamot tartalmazza, csak öt hanggal magasabban hangzik.
- BT Kupolás dallam

A⁵A⁵AA

- SN A régi stílusú népdalokra jellemző dallamvonal. Az utolsó 2 sor kvinttel mélyebben megismétli az első két sor dallamát. A dallamok lehetnek egymás variánsai.
- BT Ereszkedő dallam

AABA

- SN Az új stílusú népdalokra jellemző dallamvonal. Csak a 3. sor különbözik lényegesen a többitől, az egy magasabb dallam.
- BT Kupolás dallam

AA⁵BA

- SN Az új stílusú népdalokra jellemző dallamvonal. Az első és utolsó sor megegyezik, a második sor ezt ismétli kvinttel magasabban.
- BT Kupolás dallam

A⁵BAB

- SN A régi stílusú népdalokra jellemző dallamvonal. A 3. kvinttel mélyebben megismétli az első sor dallamát, a B jelű sorok megegyeznek, és mélyebbek, mint az A jelű sorok.
- BT Ereszkedő dallam

A⁵B⁵AB

- SN A régi stílusú népdalokra jellemző dallamvonal. Az utolsó két sor kvinttel mélyebben megismétli az első két sor dallamát.
- BT Ereszkedő dallam

ABBA

- SN Az új stílusú népdalokra jellemző dallamvonal. Két-két sor megegyezik, a középső sorok magasabbak, mint az első és az utolsó.
- BT Kupolás dallam

A OSZTÁLY

- SN A Bartók-rendben használt elnevezés a régi stílusú népdalokra.
- BT Bartók-rend
- NT A I
A II
- RT B osztály
C osztály

AEROFON HANGSZEREK

- SN A levegő rezgésének segítségével szólalnak meg, hangforrása az üregbe zárt levegő.

BT Népi hangszerek
NT Doromb
Duda
Fakürt
Furulyafélék
    Cserépsíp
    Fűzfasíp
    Harántfurulya
    Háromlukú nagyfurulya
    Hatlukú furulya
    Hosszúfurulya
    Kettősfurulya
    Lopótökdua
    Napraforgóduda
    Pánsíp
    Peremfurulya
    Tilinkó
Harmonika
Kanásztülök
Levélsíp
Nyelvsípok
    Klarinét
    Nádsíp
    Tárogató
    Töröksíp
Szájharmonika
Trombita
RT Chordofon hangszerek
Idiofon hangszerek
Membráfon hangszerek

ALKALMI EGYÜTTESEK

- SN Nincs hagyomány által megszabott hangszer-összetételük és létszámuk.
- BT Hangszeres együttesek
- RT Állandó együttesek

ÁLLANDÓ EGYÜTTESEK

- SN Hosszabb hagyományban és nagyobb területen kialakult egységes karakterük van: meghatározott létszám, meghatározott hangszerek, sajátos játéktípus. Tagjai hivatásos vagy félhivatásos zenészek.
- BT Hangszeres együttesek
- NT Egnemű hangszerekből álló együttesek
  - Hagyományos együttesek
    - Cigányzenekarok
  - Vegyes összeállítású együttesek
    - Parasztbandák
- RT Alkalmi együttesek

AMBITUS

- UF HANGTERJEDELEM
- SN A népdal legmélyebb és a legmagasabb hangja és a közük eső távolság.
- BT Stílusjegyek

ASZIMMETRIKUS ÜTEM

- SN Páros és páratlan lüktetésű csoportok alkotják.
- BT Metrum
- RT Páratlan ütem
  - Páros ütem

B OSZTÁLY

- SN A Bartók-rendben használt elnevezés az új stílusú népdalokra.
- BT Bartók-rend
- RT A osztály

C osztály

BALLADA

- SN Drámai menetű, rendszerint tragikus tárgyú, szaggatott, homályos előadású rövid elbeszélő költemény, ill. ilyen jellegű zenemű.
- BT Szertartáshoz kötött dalok

BARTÓK BÉLA

- SN (1881 - 1945) Zeneszerző, zongoraművész és zenetudós az MTA tagja, a magyar népzene kutatás egyik legjelentősebb alakja. Nevéhez fűződik a Bartók-rend kialakítása.
- BT Népzene kutatók
- RT Bartók-rend
Járdányi Pál
Kodály Zoltán
Lajtha László

BARTÓK-REND

- SN A magyar népdalról szóló első összefoglalót Bartók Béla adta közre. Megközelítésmódja leíró-rendszerező, azaz tipológiai jellegű.
- BT Népdalok rendezése
- NT A osztály
A I
A II
B osztály
C osztály
C I
C II
C III
C IV
- RT Bartók Béla
Járdányi-rend

Kodály-rend
Népzenei típusrend

BELSŐ ÜTEM

BT Metrum
RT Kezdő ütem
Záró ütem

BICHORD

SN Két szomszédos hangból álló, nagy szekund terjedelmű egyszerű dallam.
BT Hangsor
RT Biton

BITON

SN A hangsor hangjai egymástól kis terc távolságra helyezkednek el.
BT Hangsor
RT Bichord

BUJDOSÓ- ÉS BETYÁRDAL

SN Népi líránk egy újkori válfaja, a törvényen kívül élt betyárok szájába adott vagy róluk szóló dal. A betyárdalok hosszabbak, egyben epikusabbak, továbbá érzelmileg végletesebbek és drámaibbak is a korabeli lírai dalok átlagánál. A betyár a parasztság, főként a pásztorok és az uradalmi cselédek ideálja, ennek megfelelően felszerelésüket, külső-belső vonásaikat eltúlozzák lopásaikat virtusnak tüntetik fel.
BT Szertartáshoz kötött dalok

C I

SN A Bartók-rend egyik alosztálya. Négy vagy több soros heterometrikus, alkalmazkodó ritmusú tempo giusto népdalokat tartalmaz.
BT C osztály
RT C II

C III

C IV

C II

SN A Bartók-rend egyik alosztálya. Négy vagy több soros heterometrikus, kötött ritmusú tempo giusto népdalokat tartalmaz.

BT C osztály

RT C I

C III

C IV

C III

SN A Bartók-rend egyik alosztálya, 3 soros népdalokat tartalmaz.

BT C osztály

RT C I

C II

C IV

C IV

SN A Bartók-rend egyik alosztálya, 2 soros (féldallam vagy töredék) dallamokat tartalmaz.

BT C osztály

RT C I

C II

C III

C OSZTÁLY

SN A Bartók-rendben használt elnevezés a vegyes, nem egységes stílusú népdalokra.

BT Bartók-rend

NT C I

C II

C III

C IV

RT A osztály

B osztály

CHORDOFON HANGSZEREK

SN Húros hangszerek, melyeket sokféleképpen szólaltathatunk meg: pengetéssel, dörzsöléssel (azaz vonóval) vagy ütéssel

BT Népi hangszerek

NT Cimbalom

Citera

Hasas citera

Kisfejes citera

Vályúcitera

Gardon

Hegedű

Koboz

Tambura

Tekerő

RT Aerofon hangszerek

Idiofon hangszerek

Membrafon hangszerek

CIGÁNYZENEKAROK

SN Hagyományosan hivatásos cigány muzikusokból állnak. A teljesnek mondható legkisebb együtteshez 4 hangszer szükséges: 2 hegedű, 1 bőgő, 1 cimbalom. A primás játssza a vezérszólamot, az ő helyettese a segédprimás. A zenekar összetétele a helyi igényeknek megfelelően alakul, az alapfelállítás kiegészülhet klarinéttal é csellóval.

BT Hagyományos együttesek

RT Cimbalom

Parasztbandák

CIMBALOM

- SN Az ősi hárfatípusú hangszerek családjából származik. Alakja trapéz formájú asztallapra emlékeztet, fém húrjait fa verőkkel szólaltatják meg.
- BT Chordofon hangszerek
- RT Cigányzenekarok

CIROKHEGEDŰ

- U KUKORICAHEGEDŰ

CITERA

- SN Játék közben asztalra fektethető, legegyszerűbb változatában téglalap alakú hasáb formájú húros pengetőhangszer.
- BT Chordofon hangszerek
- NT Hasas citera
Kisfejes citera
Vályúcitera

CSENGŐ

- SN Templomi harangokkal azonos formájú, állatok nyakára való, fémből öntött, ütővel ellátott, idiofón jelzőeszköz vagy állatdísz. Átlagnagysága súly szerint: 0,25–1,50 kg.
- BT Idiofon hangszerek

CSERÉPSÍP

- SN Gyermekjátéknak készült, leginkább állatok (főleg madarak) formáját utánzó ajaksíp.
- BT Furulyafélék

DALLAMVONAL

- BT Stílusjegyek
- NT Emelkedő dallam
Ereszkedő dallam

A⁵A⁵AA

A⁵BAB

A⁵B⁵AB

Kupolás dallam

AA⁵A⁵A

AABA

AA⁵BA

ABBA

DALLAMSTRÓFA

SN A népdal formai egysége.

RT Népdalok

DESZKADOB

SN Két madzaggal felfüggesztett, lapos deszkadarab, melyeket kis kalapáccsal vagy faütővel ütnek.

BT Idiofon hangszerek

DOB

SN Henger vagy üst alakú, kifeszített bőrös ütőhangszer.

BT Membrafon hangszerek

DOBSZAY LÁSZLÓ

SN (1935 -) Történelem- és irodalomtanulmányokat folytatott az Eötvös Loránd Tudományegyetemen, zenei tanulmányait a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskolán végezte, tanárai közt volt Kodály Zoltán. 1966-ban Kodály és Rajeczky Benjamin hívására bekapcsolódott az MTA Népzene kutató Csoportjának munkájába. Népzene gyűjtések mellett intenzíven foglalkozott a népdalok rendszerezésével, emellett összehasonlító tanulmányokat folytatott egyfelől a népzene, másfelől a dokumentált történeti énekanyag területén.

RT Szendrei Janka

Népzenei típusrend

DÓ-HEXACHORD

- SN Dó-ra végződő hatfokú hangsor.
- BT Ósi réteg

DOROMB

- SN A hangszer hangjának erősítését és természetes hangsorának képzését a játékos szájürege végzi. Két fő része: egy patkószerűen görbített, párhuzamosan összeszűkülő szárú fémkeret és egy vékony, keskeny acélnyelv, mely egyik végével a keret közepéhez van forrasztva.
- BT Aerofon hangszerek

DUDA

- SN Két vagy több nyelvsípból álló többszólamú hangszer, melynek sípjait szájjal vagy fújtatóval felfújta tömlő segítségével szólaltatják meg.
- BT Aerofon hangszerek

DUNÁNTÚLI DIALEKTUS

- BT Népzenei dialektusok
- RT Erdélyi dialektus
- Felső-magyarországi dialektus
- Moldvai dialektus
- Tisza-vidéki vagy alföldi dialektus

DUNA-VIDÉKI DIALEKTUS

- BT Táncdialektusok
- RT Erdélyi dialektus
- Tisza-vidéki dialektus

EGYNEMŰ HANGSZEREKBŐL ÁLLÓ EGYÜTTESEK

- SN Az együttesben csak egyfajta hangszer szólal meg. Pl. vonós együttesek, tambura-zenekarok, rezesbandák
- BT Állandó együttesek

- RT Hagyományos együttesek
Vegyes összeállítású együttesek

EMELKEDŐ DALLAM

- BT Dallamvonal
RT Ereszkedő dallam
Kupolás dallam

ÉNEKES NÉPZENE

- U NÉPDALOK

ERDÉLYI DIALEKTUS

- SN Erdély területén énekelt, játszott zene gyűjtőneve.
BT Népzenei dialektusok
RT Dunántúli dialektus
Felső-magyarországi dialektus
Moldvai dialektus
Tisza-vidéki vagy alföldi dialektus

ERDÉLYI DIALEKTUS

- SN Erdély területén táncolt táncok gyűjtőneve.
BT Táncdialektusok
RT Duna-vidéki dialektus
Tisza-vidéki dialektus

ERESZKEDŐ DALLAM

- BT Dallamvonal
NT A⁵A⁵AA
A⁵BAB
A⁵B⁵AB
RT Emelkedő dallam
Kupolás dallam

Régi stílus jegyei

FACIMBALOM

- SN A xilofonnak olyan változata, melynek hangzó rúdjai a cimbalom skálabeosztása szerint vannak elrendezve. A bunkós végű faverők a cimbalomverőkhöz hasonlítanak. A facimbalom hangja kopogós, éles száraz fahang.
- BT Idiofon hangszerek

FAKÜRT

- SN Eredeti formájában jelzőhangszer. Leginkább fából, ritkábban bádogból vagy egyéb fémből, marhaszarvból (tülök, türkö), esetleg fakéregből készítik
- BT Aerofon hangszerek

FELSŐ-MAGYARORSZÁGI DIALEKTUS

- BT Népzenei dialektusok
- RT Dunántúli dialektus
Erdélyi dialektus
Moldvai dialektus
Tisza-vidéki vagy alföldi dialektus

FÉSÜRE SZORÍTOTT CIGARETTAPAPÍR

- BT Membrafon hangszerek

FOGLALKOZÁSOKHOZ KAPCSOLÓDÓ DAL

- BT Szertartáshoz kötött dalok

FOLKLÓR

- UF SZELLEMI NÉPRAJZ
- SN Szellemi, szóban élő néphagyomány.
- NT Népköltészet
Népszokások

Néptánc

Népzene

FURULYAFÉLÉK

SN A megszólaltatott levegő éles perembe ütközik, ez a folyamatos ütközés rezgetti meg a hangszer belsejének levegőoszlopát.

BT Aerofon hangszerek

NT Cserépsíp

Fűzfasíp

Harántfurulya

Háromlukú nagyfurulya

Hatlukú furulya

Hosszúfurulya

Kettősfurulya

Lopótökdua

Napraforgóduda

Pánsíp

Peremfurulya

Tilinkó

FŰZFASÍP

SN A közönséges furulya mintájára hangképző nyílás nélkül készült, Európa-szerte ismert hangadó játékszer. Tavasszal készítik a gyerekek, amikor a fűzfa héja könnyen leválik.

BT Furulyafélék

GARDON

SN A csellóhoz hasonló, házi készítésű, három- vagy négyhúrú ütőhangszer.

BT Chordofon hangszerek

GREGORIÁN HATÁSÚ NÉPDALOK

UF Pszalmodizáló stílus

- SN A középkor második felében megjelenik az anyanyelvű egyházi éneklés igénye. Első példáiban a gregorián és a magyar formahagyomány és dallamízlésének együtthatását figyelhetjük meg.
- BT Régi réteg
- RT Historikus ének hatású népdalok

GYERMEKDAL

- SN A nem strófás, soroló, ill., lánc-, füzértechnikával építkező zenei műfajok közé tartozik. Zenei sajátosságai összefüggnek a cselekvéssel (játékkal). A gyermekdalok hangkészlete bi-, tri-, tetrachord, pentachord és hexachord, melyek főleg dó-végűek. Legkisebb önálló egysége nem a sor, hanem az ütempár (4 lüktetés).
- BT Szertartáshoz kötött dalok

HAGYOMÁNYOS EGYÜTTESEK

- SN A használt hangszer-párosítások ma már nem jellemzőek. Pl. hegedű-duda, klarinét-tekerő
- BT Állandó együttesek
- NT Cigányzenekarok
- RT Egnemű hangszerekből álló együttesek
Vegyes összeállítású együttesek

HANGSOR

- SN A dallamban előforduló hangfokok sora. A pentaton hangsorban előforduló idegen (pien) hangok gyakorisága és az ütemben meghatározott helye befolyásolja a hangsor jellegét.
- BT Stílusjegyek
- NT Bichord
Biton
Hexachord
Pentachord
Pentaton

Tetrachord

Tetraton

Trichord

Triton

HANGSZEREK

NT Népi hangszerek

HANGSZERES EGYÜTTESEK

NT Alkalmi együttesek

Állandó együttesek

Egynemű hangszerekből álló együttesek

Hagyományos együttesek

Cigányzenekarok

Vegyes összeállítású együttesek

Parasztbandák

RT Hangszeres népzene

HANGSZERES NÉPZENE

BT Népzene

RT Hangszeres együttesek

Népdalok

Táncdallamok

HANGTERJEDELEM

U AMBITUS

HARÁNTFURULYA

SN Megszólaltatása oldalnyíláson át történik, a hanglyukak helye és száma változatos. Legalkalmasabb és leggyakoribb anyaga a bodzafa és a juharfa, esetleg napraforgószál.

BT Furulyafélék

HARMONIKA

- SN Átcsapó nyelvű sípokból szerkesztett, fújtatóval működtetett hangszer.
- BT Aerofon hangszerek

HÁROMLUKÚ NAGYFURULYA

- BT Furulyafélék

HASAS CITERA

- SN Kidomborodó külső oldala miatt nevezik így.
- BT Citera
- RT Kisfejes citera
Vályúcitera

HATLUKÚ FURULYA

- SN Hatlyukú, végén fúvós, dugós változatú furulya, átlagos hossza 40 cm.
- BT Furulyafélék

HEGEDŰ

- SN A hegedű a vonós hangszerek hegedű-családjának legmagasabb hangolású, méretre legkisebb tagja, 4 db kvint távolságra hangolt húrral.
- BT Chordofon hangszerek

HETEROMETRIKUS

- SN A népzeneben heterometrikusnak mondjuk a strófa különböző szótagszámú sorait.
- BT Metrika
- RT Izometrikus

HETEROPODIKUS

- SN Soronként megszámlált különböző ütemszám.
- BT Pódia
- RT Izopodikus

HETERORITMIKUS

- SN A ritmikai történet ismétlő jellegű.
- BT Ritmus
- RT Izoritmikus

HEXACHORD

- SN Olyan hat hangból álló hangsor, melyben a hangok szekund hanglépésekkel követik egymást.
- BT Hangsor

HISTORIKUS ÉNEK HATÁSÚ NÉPDALOK

- SN A XVI. sz.-ban a históriás dallamok nagy szerepet kaptak a protestáns énekgyakorlatokban. Dicséreteket, szent históriákat, halottas énekeket alkalmaztak históriás dallamokra, vagy azok stílusában készült saját dallamokra.
- BT Régi réteg
- RT Gregorián hatású népdalok

HOSSZÚFURULYA

- SN A furulyának egy jellegzetes dél-dunántúli változata. Hossza a közönséges hatlukú furulyáénak két-háromszorososa: 90–100 cm. Öt hangképző nyílása van 2 + 3-as csoportosításban
- BT Furulyafélék

IDIOFON HANGSZEREK

- SN A hangszer teste maga a hangforrás. Nagyoobbrészt ehhez az osztályhoz sorolhatók olyan eszközök is, melyeknek a hangkeltés nem elsődleges funkciója.
- BT Népi hangszerek
- NT Csengő
Deszkadob
Facimbalom

- Kerepelő
- Kolomp
- Kukoricahegedű
- Láncosbot
- RT Aerofon hangszerek
- Chordofon hangszerek
- Membrafon hangszerek

IZOMETRIKUS

- SN A népzeneben izometrikusnak mondjuk a strófa egyenlő szótagszámú sorait.
- BT Metrika
- RT Heterometrikus

IZOPODIKUS

- SN Soronként megszámlált azonos ütemszám.
- BT Pódia
- RT Heteropodikus

IZORITMIKUS

- SN A ritmikai történet folyamatosan változó, organikus.
- BT Ritmus
- RT Heteroritmikus

JÁRDÁNYI PÁL

- SN (1920 – 1966) Zeneszerző, népzenekutató, Kossuth-díjas (1954), Erkel-díjas (1952, 1953). Zenei tanulmányait a budapesti Zeneművészeti Főiskolán végezte 1936–1942 között Kodály Zoltán (zeneszerzés) és Zathureczky Ede (hegedű) irányításával. Nevéhez fűződik a Járdányi-rend kialakítása.
- BT Népzenekutatók
- RT Bartók Béla
- Járdányi-rend
- Kodály Zoltán

JÁRDÁNYI-REND

- SN A dallamvonalak rajzát figyelembe vevő rendszer.
- BT Népdalok rendezése
- RT Bartók-rend
Járdányi Pál
Kodály-rend

JELES NAPOK DALA

- SN Azon napok dalai, amelyekhez valami állandó szokás vagy hiedelem fűződik.
(karácsony, vízkereszt, húsvét, aratás, lucázás, névnap, újév stb.)
- BT Sertartáshoz kötött dalok

KADENCIA

- UF SORVÉGZŐDÉS
- SN A záró hanghoz viszonyított sorzáró hangok arab számjeggyel való jelölése a skálafok szerint. A záró hang alatti hangot római számmal jelöljük VII-től lefelé.
- BT Stílusjegyek

KANÁSZKÜRT

- U KANÁSZTÜLÖK

KANÁSZTÜLÖK

- UF KANÁSZKÜRT
- SN Leginkább marha szarvából készült, primitív trombitaféle hangszer, a faluból naponta kihajtott csordák és csürhék pásztorainak jeladó eszköze.
- BT Aerofon hangszerek

KATONADAL

- SN Népi líránk ideiglenes és kényszerű foglalkozáshoz kötött nagy csoportja; besorozott, tényleges és leszerelt katonák életéről, érzelmeiről szóló dal.
- BT Szertartáshoz kötött dalok

KEREPELŐ

SN 25x14 cm nagyságú deszkalapra szerelt, tengelyen előre-hátra lendülő fakalapácsok (1–4 db), amelyek működtetés közben a deszka lapját verik.

BT Idiofon hangszerek

KETTŐSFURULYA

SN Két egybeépített, azonos nagyságú és hangmagasságú, végén fúvós, dugós furulya, melyek egyikén hat hangképző nyílás van, a másikon nincs hangképző nyílás.

BT Furulyafélék

KEZDŐ ÜTEM

BT Metrum

RT Belső ütem

Záró ütem

KISFEJES CITERA

SN Külső oldalán 1–5 kisebb fej sorakozik.

BT Citera

RT Hasas citera

Vályúcitera

KLARINÉT

SN Szimpla, nádas hengeres furatú hangszer. Legközelebbi őse a nyelvcsíp.

BT Nyelvcsípek

KOBOZ

SN A lanttal közeli rokon, rövid nyakú, gömbölyű hasú, húros, pengetős hangszer.

BT Chordofon hangszerek

KODÁLY ZOLTÁN

- SN (1882 - 1967) Zeneszerző, zenetudós, népzenekutató, zenepedagógus, Kossuth-díjas (1948, 1952), az MTA tagja. Nevéhez fűződik a Kodály-rend kialakítása.
- BT Népzenekutatók
- RT Bartók Béla
Járdányi Pál
Kodály-rend
Lajtha László
Vargyas Lajos

KODÁLY-REND

- SN A népzene stílusrétegeit történeti-összehasonlító, azaz filológiai alapon tárgyalta. Egységes elvű, szótárszerű, könnyű kezelni.
- BT Népdalok rendezése
- RT Bartók-rend
Járdányi-rend
Kodály Zoltán

KOLOMP

- SN Acéllemezből készült, rézzel forrasztott hangszer, melyet főként kint háló csordákban, gulyákban, ménesekben, falkákban legelő ökrök, tehenek, lovak, juhok, kivételesen sertések nyakába kötöttek abból a célból, hogy hangjával összetartsa a falkát, vagy az elbitangolásra hajlamos állatokat a pásztor a sötétben is jobban megfigyelhesse.
- BT Idiofon hangszerek

KÖCSÖGDUDA

- SN Dörzsöléssel megszólaltatott membranofon hangszer. Cserépfazék (köcsög) – száját disznóhólyagból vagy vékony bőrből készült membránnal kötik be. A membrán közepéhez 1–2 arasznyi hosszúságú nádcsövet rögzítenek, a nádat nedves vagy gyantázott ujjakkal dörzsölik. A membrán átveszi és továbbítja a rezgést: morgó hang keletkezik

BT Membrafon hangszerek

KUKORICAHEGEDŰ

UF CIROKHEGEDŰ

SN Kukorica- vagy cirokszárból (ritkán nádból) készült, húros hangszert utánozó gyermekjátékszer. Két azonos szerkezetű darabból áll: egyik a „hegedű”, a másik a „vonó”.

BT Idiofon hangszerek

KUPOLÁS DALLAM

BT Dallamvonal

NT AA⁵A⁵A

AABA

AA⁵BA

ABBA

RT Emelkedő dallam

Ereszkedő dallam

Új stílus jegyei

KVINTVÁLTÁS

SN A dallamstrófa két szakaszból áll: a második nem más, mint az elsőnek egy kvinttel lejjebb való megisméltése. Az eljárás módra népzeneinkben Kodály és Bartók lett figyelmes. A magyar népdalok régi és új stílusrétegére egyaránt jellemző szerkezet.

RT Kvintváltó pentaton

KVINTVÁLTÓ PENTATON

BT Ősi réteg

NT Reális kvintváltás

Tonális kvintváltás

RT Kvintváltás

LAJTHA LÁSZLÓ

SN (1892 – 1963) Kodály és Bartók egy évtizeddel fiatalabb kortársa, a magyar népzene kutatásnak is hozzájuk mérhető nagy alakja. Zeneszerzőnek készült, és zeneszerzőként jutott hírnévhez. Először 1910-ben gyűjtött népzene, bejárta a magyar nyelvterület minden fontosabb táját. Csak az általa gyűjtött népdalokat dolgozta föl.

BT Népzene kutatók

RT Bartók Béla
Kodály Zoltán

LÁ PENTATON

SN Lá-ra végződő 5 fokú hangsor, melyben a hangok nemcsak szekund lépésben követik egymást.

BT Ősi réteg

LAKODALMI DAL

SN A lakodalom egyes fázisaihoz kapcsolódnak, máskor nem használatosak (leánykérés, kézfogó, koszorúkötés, esküvő, köszöntők, pártabúcsúzó stb.).

BT Szertartáshoz kötött dalok

LÁNCOSBOT

SN Három-négy fémkarikából álló csörgőszerkezettel felszerelt pásztorbot.

BT Idiofon hangszerek

LEVÉLSÍP

SN Egyetlen ruganyos lemezből – levélből, nyírfahéjból, cseresznyefahéjból – álló hangszer. Két alapváltozatát zajkeltésre (madárhang-utánzásra) és dallamjátszásra használják. Legegyszerűbb formája a lapos fűszál, amit a játékos lapjával két hüvelykujja közé szorít. A fűszálat két fadarab közé is ki lehet feszíteni, ilyenkor a megszólaltatás módja a szájharmonikázáshoz hasonlít.

BT Aero fon hangszerek

LOPÓTÖKDUDA

- SN A tök belsejét kikaparják, a nyúlványának végét késsel ferdén bevágják. A bevágás az ún. szélhasító. 7+1 hangképző nyílása van, ugyanolyan beosztásban, mint a furulyákon.
- BT Furulyafélék
- RT Napraforgóduda

MAGYAR BANDÁK

- U PARASZTBANDÁK

MÁTRAY GÁBOR

- UF Rothkrepf Gábor
- SN (1797 – 1875) Eredetileg Rothkrepf Gábor, nevét magyarosította. A magyar zenetudomány megalapítója. Zenetörténeti, dalgyűjtői és kiadó munkássága fontos előzmény a népzene kutatáshoz.
- BT Népzene kutatók
- RT Vikár Béla

MEMBRAFON HANGSZEREK

- SN Rezgésbe hozott hártya segítségével szólalnak meg.
- BT Népi hangszerek
- NT Dob
- Fésűre szorított cigarettapapír
- Köcsögduda
- Nádduda
- RT Aerofon hangszerek
- Chordofon hangszerek
- Idiofon hangszerek

METRIKA

- UF SZÓTAGSZÁM
- SN Soronként vagy ütemenként megszámlált szótagszám.

- BT Stílusjegyek
- NT Heterometrikus
Izometrikus
- RT Metrum

METRONÓM

- SN A zeneművek tempóját jelző szerkezet, a mű metrikai alapegységének pontos időtartamát adja meg.
- RT Tempó

METRUM

- UF Ütem
- SN A mozgás, a zene és a vers ritmusának legkisebb, elemi része, amely a többivel nagyjából egyenlő időtartamú; rendszerint egy erősebb, hangsúlyosabb nyomatékból és egy gyöngébb ízből áll, ez utóbbit szünet is pótolhatja.
- NT Aszimmetrikus ütem
Belső ütem
Kezdő ütem
Páratlan ütem
Páros ütem
Záró ütem
- RT Metrika
Pódiá
Ütembeosztás

MOLDVAI DIALEKTUS

- BT Népzenei dialektusok
- RT Dunántúli dialektus
Erdélyi dialektus
Felső-magyarországi dialektus
Tisza-vidéki vagy alföldi dialektus

MULATÓDAL

- SN Társas összejövetele a vendégek szórakoztatására többek által előadott, esetleg meg is játszott vidám hangulatú ének
- BT Szertartáshoz kötött dalok

MÚZENE

- SN A műzene valójában közösségi művészetből, a népzeneből alakult ki, mint ismert szerzőtől származó tudatos alkotói tevékenység eredménye.
- RT Népzene

NÁDDUDA

- SN Természetes, hengeres anyagból készül (nád, bambusz, fa) hangszer. Két darabból áll, egy 6-8cm hosszú csőből és egy 20-30cm-es, vastagabb hangszertestből. Hangterjedelme 1 oktáv.
- BT Membrafon hangszerek

NÁDIMUZIKA

- U PÁNSÍP

NÁDSÍP

- SN Szimpla nyelvű nyelvsíp, a klarinét ősfarmája. A levegő egy vékony, ruganyos lemez alatti résen jut a hangszer csővébe; a lemez gyors egymásutánban zárja és nyitja az alatta lévő nyílást.
- BT Nyelvsípok

NAPRAFORGÓDUDA

- SN A lopótök dudával azonos sípszerkezetű és skálabeosztású (7+1 lyukú), napraforgószárból készült, mindkét végén nyitott hangszer.
- BT Furulyafélék
- RT Lopótök dudu

NEM TIPIKUS PÁROSÍTÓ

- SN Az a dallam, amelynek csak párosító változatú szövege van.
- BT Párosító és szerelmes dal
- RT Tipikus párosító

NÉPDALOK

- UF ÉNEKES NÉPZENE
- BT Népzene
- NT Szertartáshoz kötött dalok
  - Ballada
  - Bujdosó- és betyárdal
  - Foglalkozásokhoz kapcsolódó dal
  - Gyermekdal
  - Jeles napok dala
  - Katonadal
  - Lakodalmi dal
  - Mulatódal
  - Párosító és szerelmes dal
    - Nem tipikus párosító
    - Tipikus párosító
  - Sirató ének
  - Szertartáshoz nem kapcsolódó dalok
- RT Dallamstrófa
  - Hangszeres népzene
  - Táncdallamok

NÉPDALOK RENDEZÉSE

- NT Bartók-rend
  - A osztály
    - A I
    - A II
  - B osztály

C osztály

C I

C II

C III

C IV

Járdányi-rend

Kodály-rend

NÉPI TÁNC

U NÉPTÁNC

NÉPI HANGSZEREK

BT Hangszerek

NT Aerofon hangszerek

Doromb

Duda

Fakürt

Furulyafélék

Cserépsíp

Fűzfasíp

Harántfurulya

Háromlukú nagyfurulya

Hatlukú furulya

Hosszúfurulya

Kettősfurulya

Lopótök duda

Napraforgóduda

Pánsíp

Peremfurulya

Tilinkó

Harmonika

Kanásztülök

Levélsíp

Nyelvsípok

Klarinét

Nádsíp

Tárogató

Töröksíp

Szájharmonika

Trombita

Chordofon hangszerek

Cimbalom

Citera

Hasas citera

Kisfejes citera

Vályúcitera

Gardon

Hegedű

Koboz

Tambura

Tekerő

Idiofon hangszerek

Csengő

Deszkadob

Facimbalom

Kerepelő

Kolomp

Kukoricahegedű

Láncosbot

Membrafon hangszerek

Dob

Fésűre szorított cigarettapapír

Köcsögduda

Nádduda

NÉPKÖLTÉSNET

- BT Folklór
- RT Népszokások
  - Néptánc
  - Népzene

NÉPSZOKÁSOK

- BT Folklór
- RT Népköltészet
  - Néptánc
  - Népzene

NÉPTÁNC

- UF NÉPI TÁNC
- BT Folklór
- RT Népköltészet
  - Népszokások
  - Népzene
  - Táncdialektusok

NÉPZENE

- SN Egy nép, népcsoport által teremtett, érlelt és csiszolt zene.
- BT Folklór
- NT Hangszeres népzene
  - Népdalok
    - Szertartáshoz kötött dalok
      - Ballada
      - Bujdosó- és betyárdal
      - Foglalkozásokhoz kapcsolódó dal
      - Gyermekdal
      - Jeles napok dala
      - Katonadal

- Lakodalmi dal
- Mulatódal
- Párosító és szerelmes dal
  - Nem tipikus párosító
  - Tipikus párosító
- Sírató ének
- Szertartáshoz nem kapcsolódó dalok
- Táncdallamok
- RT Műzene
  - Népköltészet
  - Népszokások
  - Néptánc
  - Népzenei dialektusok

NÉPZENEI DIALEKTUSOK

- SN A népzene nyelvének földrajzi jellegű tagolódása a régi stílusú népdalokban.
- NT Dunántúli dialektus
  - Erdélyi dialektus
  - Felső-magyarországi dialektus
  - Moldvai dialektus
  - Tisza-vidéki vagy alföldi dialektus
- RT Táncdialektusok
  - Népzene

NÉPZENEI RÉTEGEK

- NT Ősi réteg
  - Dó-hexahord
  - Kvintváltó pentaton
    - Reális kvintváltás
    - Tonális kvintváltás
  - Lá-pentaton
- Régi réteg

Gregorián hatású népdalok
Historikus ének hatású népdalok
Újabb réteg

NÉPZENEI TÍPUSREND

- SN A Bartók, Kodály és a Járdányi által kidolgozott rendszerek mindegyike igényelte, hogy egy-egy dallam variánsai egymás mellé kerüljenek történelmi és stíláriis rendben. Ezt az elvet keresztezte a szótárszerűség egyidejű kívánalma. Az 1975-ben megkezdett rendszerezés ezt küszöbölte ki a rendezés alapjául szolgáló típusfogalom kialakításával.
- NT Típusrend 1. főcsoportja
Típusrend 2. főcsoportja
- RT Bartók-rend
Dobszay László
Szendrei Janka

NÉPZENEKUTATÁS

- SN A nép zenéjének, ill. minden, hagyományozással terjedő zenei tevékenységnek a vizsgálata.
- BT Zenetörténet
- RT Népzene kutatók

NÉPZENEKUTATÓK

- NT Bartók Béla
Járdányi Pál
Kodály Zoltán
Lajtha László
Mátray Gábor
Vargyas Lajos
Vikár Béla
- RT Népzene kutatás

NYELVSÍPOKOK

- BT Aerofon hangszerek
- NT Klarinét
- Nádsíp
- Tárogató
- Töröksíp

ÓSI RÉTEG

- BT Népzenei rétegek
- NT Dó-hexachord
- Kvintváltó pentaton
  - Reális kvintváltás
  - Tonális kvintváltás
- Lá-pentaton
- RT Régi réteg
- Újabb réteg

PÁNSÍP

- UF NÁDIMUZIKA
- SN Különböző hosszúságú, egyik végén zárt nádsípokból álló ősi fúvós hangszer.
- BT Furulyafélék

PARASZTBANDÁK

- UF MAGYAR BANDÁK
- SN Rézfúvós, vonós-cimbalmos zenét játszó, cigányzenekarokat utánzó, műkedvelő együttesek. Nem hivatásos zenészekből állnak.
- BT Vegyes összeállítású együttesek
- RT Cigányzenekarok

PÁRATLAN ÜTEM

- SN Ha az ütembeosztás számlálója páratlan.
- BT Metrum

- RT Aszimmetrikus ütem
Páros ütem

PÁROS ÜTEM

- SN Ha az ütembeosztás számlálója páros.
BT Metrum
RT Aszimmetrikus ütem
Páratlan ütem

PÁROSÍTÓ ÉS SZERELMES DAL

- SN Szövegei olyan leányt és legényt neveznek meg, akiről tudják/sejtik, hogy szerelmi viszonyban vannak. A szövegek sablonjaiba behelyezhetők a nevek.
BT Szeretáshoz kötött dalok
NT Nem tipikus párosító
Tipikus párosító

PENTACHORD

- SN Szekundlépésekből építkezik, öt egymás után következő hangból áll.
BT Hangsor
RT Pentaton

PENTATON

- SN Öt hangból álló hangsor, melyben a hangok nemcsak szekund távolságban követik egymást.
BT Hangsor
RT Pentachord

PEREMFURULYA

- SN 65cm körüli hosszú furulyavastagságú, hangképzés nélküli cső. Ősi, természetes anyaga csomó nélküli, egyenes tavaszi fűzfaágról lehúzott héj vagy fából készült cső. Peremét egyik végénél körbe faragják, ez a szélhasító ék szerepét tölti be.

BT Furulyafélék

PERIÓDUS

SN A periódus a klasszikus formálás legkisebb alapvető zenei egysége. Két tagból áll, ezek rendszerint egyenlő hosszúságúak, s a dallam és a harmónia szempontjából nyitás-zárás, kérdés-felelet viszonyban vannak egymással. A klasszikus periódus alaptípusa 8 ütemes: 4 ütem előtag + 4 ütem utótag. Az előtag a „kérdést” teszi fel, az utótag megadja a „feleletet”.

RT Szerkezet

PÓDIA

UF ÜTEMSZÁM

SN Soronként megszámlált ütemszám.

BT Stílusjegyek

NT Heteropodikus

Izopodikus

RT Metrum

PSZALMODIZÁLÓ STÍLUS

U GREGORIÁN HATÁSÚ NÉPDALOK

REÁLIS KVINTVÁLTÁS

SN A dallam hangról hangra megismétlődik öt hanggal lejjebb.

BT Kvintváltó pentaton

RT Tonális kvintváltás

RÉGI RÉTEG

BT Népzenei rétegek

NT Gregorián hatású népdalok

Historikus ének hatású népdalok

RT Ősi réteg

Újabb réteg

RITMIKA

U RITMUS

RITMUS

UF RITMIKA

SN A hangzó zene egyes hangjainak egymáshoz viszonyított időtartama. Dallamok ritmusának összehasonlítása soronként.

BT Stílusjegyek

NT Heteroritmikus

Izoritmikus

ROTHKREPF GÁBOR

U MÁTRAY GÁBOR

SIRATÓ ÉNEK

SN A legősibb ősmagyar műfaj képviselői. Temetés előtt a gyászolóknak vagy fogadott siratóknak a halott fölött mondott éneke. A sirató tökéletes recitatív, nincs lépéssel mérhető ritmusa, a nyugvópontok közti részek nem egyenlők, a dallamfrázisok ismétlése szabálytalan, ütemekbe nem osztható.

BT Szertartáshoz kötött dalok

SORVÉGZŐDÉS

U KADENCIA

STÍLUSJEGYEK

SN Egy-egy népdalcsoportra jellemző azonos dallami, formai jelenségek.

NT Ambitus

Dallamvonal

Emelkedő

Ereszkedő

A⁵A⁵AA

A⁵BAB

A⁵B⁵AB

Kupolás

AA⁵A⁵A

AABA

AA⁵BA

ABBA

Hangsor

Bichord

Biton

Hexachord

Pentachord

Pentaton

Tetrchord

Tetraton

Trichord

Triton

Kadencia

Metrika

Heterometrikus

Izometrikus

Pódia

Heteropodikus

Izopodikus

Ritmus

Heteroritmikus

Izoritmikus

Szerkezet

SZÁJHARMONIKA

SN Fém nyelvcsipőkkel működő kis fúvóhangszer.

BT Aerofon hangszerek

SZELLEMI NÉPRAJZ

U FOLKLÓR

SZERKEZET

- SN A magyar népdal formai terjedelme többnyire a periódus. A jellemző építkezés a négysorosság.
- BT Stílusjegyek
- RT Periódus

SZENDREI JANKA

- SN (1938 -) a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola karvezetés szakán szerzett diplomát, melynek végzésével párhuzamosan zenetudományi kurzusokat is hallgatott. Tudományos munkásságát népzene kutatóként kezdte, részt vett a magyar népdalok új stílusrendjének felállításában.
- RT Dobszay László
Népzenei típusrend

SZERTARTÁSHOZ KÖTÖTT DALOK

- BT Népdalok
- NT Ballada
- Bujdosó- és betyárdal
- Foglalkozásokhoz kapcsolódó dal
- Gyermekdal
- Jeles napok dala
- Katonadal
- Lakodalmi dal
- Mulatódal
- Párosító és szerelmes dal
- Nem tipikus párosító
- Tipikus párosító
- Sirató ének
- RT Szertartáshoz nem kapcsolódó dalok

Táncdallamok

SZERTARTÁSHOZ NEM KAPCSOLÓDÓ DALOK

- BT Népdalok
- RT Szertartáshoz kötött dalok
Táncdallamok

SZÓTAGSZÁM

- U METRIKA

TAMBURA

- SN Kis testű, hosszú nyakú, éles hangú lantféle hangszer.
- BT Chordofon hangszerek

TÁNCDALLAMOK

- BT Népzene
- RT Hangszeres népzene
Népdalok

TÁNCDIALEKTUSOK

- SN A tánc kultúra táji tagoltsága szorosan összefügg egy-egy vidék népének történeti-társadalmi fejlődésével.
- NT Erdély dialektus
Duna-vidéki dialektus
Tisza-vidéki dialektus
- RT Néptánc
Népzenei dialektusok

TÁROGATÓ

- SN Külsőre megtévesztően hasonlít a klarinéthoz. Szimpla nyelvű síp, teste a klarinétnél vastkosabb, furata nem hengeres, hanem tölcséres. Tipikusan magyar, de nem ősi hangszer.

BT Nyelvsípok

TEKERŐ

SN Három húrja közül egyen a dallam szólal meg, a másik két húr hangmagasságát játék közben nem lehet változtatni. A magasabb kísérő húrhoz (recsegő húr) tartozik egy szerkezet, melynek segítségével – kívánt ritmus szerint – recsegő hangokat lehet kelteni.

BT Chordofon hangszerek

TEMPÓ

SN A zene elhangzásának iramát, gyorsaságát jelenti, független a hangjegyértékektől (fél, negyed, nyolcad stb.), az ütemek fajtáitól (3/4, 2/4, 6/8 stb.) és a ritmustól. A zenének alapvetően kétféle mozgása van, kétféleképpen halad: az egyik viszonylag egyenletesen (tempo giusto), a másik váltakozva (tempo rubato). A tempójelzéseket hasznos kiegészíteni metronom számokkal vagy pontosabb tempót jelölő szakszavakkal (comodo, larghetto, poco, parlando stb.).

NT Tempo giusto
Tempo rubato

RT Metronóm

TEMPO GIUSTO

SN A zenének alapvetően kétféle mozgása van, kétféleképpen halad. A tempo giusto mozgású népdalok viszonylag egyenletes tempóban haladnak. A tempójelzéseket hasznos kiegészíteni metronom számokkal vagy pontosabb tempót jelölő szakszavakkal (comodo, larghetto, stb.).

BT Tempó

RT Tempo rubato

TEMPO RUBATO

- SN A zenének alapvetően kétféle mozgása van, kétféleképpen halad. A tempo rubato mozgású dalok gyorsulva és lassulva, azaz váltakozó tempóban haladnak. A tempójelzéseket hasznos kiegészíteni metronom számokkal vagy pontosabb tempót jelölő szakszavakkal (poco, parlando stb.).
- BT Tempó
- RT Tempo giusto

TETRACHORD

- SN Olyan négy, egymást követő hangból áll, melyek szekundlépésekkel követik egymást.
- BT Hangsor
- RT Tetraton

TETRATON

- SN Négy hangból álló hangsor, melyben a hangok nemcsak szekund távolságban követik egymást.
- BT Hangsor
- RT Tetrachord

TILINKÓ

- SN Fából faragott, hangképző nyílások nélküli hosszú síp.
- BT Furulyafélék

TIPIKUS PÁROSÍTÓ

- SN Az a dallam, amelynek nem csak párosító szövegű változata van.
- BT Párosító és szerelmes dal
- RT Nem tipikus párosító

TÍPUSREND 1. FŐCSOPORTJA

- SN A bartóki régi és vegyes osztály dallamai tartoznak ide. A dallamok kezdő szótagszáma alapján kialakított csoportokra oszlik, ezeken belül található a különböző stílustömbök.
- BT Népzenei típusrend
- RT Típusrend 2. főcsoportja

TÍPUSREND 2. FŐCSOPORTJA

- SN A bartóki új stílusú népdalok tartoznak ide. A dallamok kezdő szótagszáma alapján kialakított csoportokra oszlik, ezeken belül található a különböző stílustömbök.
- BT Népzenei típusrend
- RT Típusrend 1. főcsoportja

TISZA-VIDÉKI DIALEKTUS

- BT Táncdialektusok
- RT Duna-vidéki dialektus
Erdélyi dialektus

TISZA-VIDÉKI VAGY ALFÖLDI DIALEKTUS

- BT Népzenei dialektusok
- RT Dunántúli dialektus
Erdélyi dialektus
Felső-magyarországi dialektus
Moldvai dialektus

TONÁLIS KVINTVÁLTÁS

- SN A dallam a kvintváltás során nem követi tökéletesen az eredeti dallamot.
- BT Kvintváltó pentaton
- RT Reális kvintváltás

TÖRÖKSÍP

SN Anyaga valamilyen gyümölcsfa vagy jávorfa, hosszúsága 30-40cm közötti. Csöve hengeres, tölcseire lyuggatott. Hangképző nyílásuk száma 7+1 vagy 6+1. A hangszerrest felső végén egy toldalék látszik, aminek villaszerű folytatása csaposan illeszkedik a hangszer csövébe.

BT Nyelvsípok

TRICHORD

SN Olyan három hangból álló hangsor, melynek hangjai nagy szekund távolságban állnak egymástól.

BT Hangsor

RT Triton

TRITON

SN Három hangból áll, szerkezetét nem egymás után következő szekund hanglépések alkotják.

BT Hangsor

RT Trichord

TROMBITA

SN A természetes trombita elsősorban pásztorok eszköze vagy a katonaságnál hallott dallamokat játsszák rajta. B-hangolású vagy ennél kisebb példányok találhatóak. Hangterjedelmét általában az egyáltalán megszólaltatható 3. részhangtól a 8-ig használják.

BT Aerofon hangszerek

ÚJABB RÉTEG

BT Népzenei rétegek

RT Ősi réteg

Régi réteg

ÜTEM

U METRUM

ÜTEMBEOSZTÁS

SN Az alaplüktetések ritmusértékétől és azok számától függően többféle ütemfajta létezik, ezt a zenemű elején álló törtszámmal jelöljük. A számláló azt mutatja, hogy egy ütemben hány alaplüktetés van, a nevező az alaplüktetés ritmusértékére utal.

RT Metrum

ÜTEMSZÁM

U PÓDIA

VÁLYÚCITERA

SN A vályú két végén levő fejek egyikében a húrrögzítő szegek, másikban a hangoló szegek vannak.

BT Citera

RT Hasas citera

Kisfejes citera

VARGYAS LAJOS

SN (1914 - 2007) Etnográfus, esztéta, népköltészet-, és népzene kutató. Kodály alapvető tanulmányához, *A magyar népzenehez* ő állította össze a példatárat. Az első volt, aki részletes népzenei tárgyú falumonográfiát készített.

BT Népzene kutatók

RT Kodály Zoltán

VEGYES ÖSSZEÁLLÍTÁSÚ EGYÜTTESEK

SN Vonós –cimbalmos, vonós-pengetős, vonós-cimbalmos-fúvós kombinációk.

BT Állandó együttesek

NT Parasztbandák

RT Egnemű hangszerekből álló együttesek

Hagyományos együttesek

VIKÁR BÉLA

SN (1859 – 1945) Ő alkalmazta először a fonográfot a népdalgyűjtés során. 1800 népdalt rögzített ilyen formában, a dalok szövegét gyorsírással jegyezte le. Ezek egy része máig átíratlan maradt.

BT Népzene kutatók

RT Mátray Gábor

ZÁRÓ ÜTEM

BT Metrum

RT Belső ütem

Kezdő ütem

ZENETÖRTÉNET

SN A zene kialakulásával és fejlődésével foglalkozó tudományág.

NT Népzene kutatás

III. HIERARCHIKUS RÉSZ

A I

AII

AA⁵A⁵A

A⁵A⁵AA

AABA

AA⁵BA

A⁵BAB

A⁵B⁵AB

ABBA

A osztály

A I

A II

Aerofon hangszerek

Doromb

Duda

Fakürt

Furulyafélék

Cserépsíp

Fűzfasíp

Harántfurulya

Háromlukú nagyfurulya

Hatlukú furulya

Hosszúfurulya

Kettősfurulya

Lopótök duda

Napraforgóduda

Pánsíp

Peremfurulya

Tilinkó

Harmonika

Kanásztülök

Levélsíp

Nyelvsípok

Klarinét

Nádsíp

Tárogató

Töröksíp

Szájharmonika

Trombita

Alkalmi együttesek

Állandó együttesek

Egynemű hangszerekből álló együttesek

Hagyományos együttesek

Cigányzenekarok

Vegyes összeállítású együttesek

Parasztbandák

Ambitus

Aszimmetrikus ütem

B osztály

Ballada

Bartók Béla

Bartók-rend

A osztály

A I

A II

B osztály

C osztály

C I

C II

C III

C IV

Belső ütem

Bichord

Biton

Bujdosó- és betyárdal

C I

C II

C III

C IV

C osztály

C I

C II

C III

C IV

Chordofon hangszerek

Cimbalom

Citera

Hasas citera

Kisfejes citera

Vályúcitera

Gardon

Hegedű

Koboz

Tambura

Tekerő

Cigányzenekarok

Cimbalom

Citera

Csengő

Cserépsíp

Dallamvonal

Emelkedő dallam

Ereszkedő dallam

A⁵A⁵AA

A⁵BAB

A⁵B⁵AB

Kupolás dallam

AA⁵A⁵A

AABA

AA⁵BA

ABBA

Dallamstrófa

Deszkadob

Dob

Dobszay László

Dó-hexachord

Doromb

Duda

Dunántúli dialektus

Duna-vidéki dialektus

Egynemű hangszerekből álló együttesek

Emelkedő dallam

Erdélyi dialektus

Erdélyi dialektus

Ereszkedő dallam

A⁵A⁵AA

A⁵BAB

A⁵B⁵AB

Facimbalom

Fakürt

Felső-magyarországi dialektus

Fésűre szorított cigarettapapír

Foglalkozásokhoz kapcsolódó dal

Folklór

Népköltészet

Népszokások

Néptánc

Népzene

Furulyafélék

- Cserépsíp
- Fűzfasíp
- Harántfurulya
- Háromlukú nagyfurulya
- Hatlukú furulya
- Hosszúfurulya
- Kettősfurulya
- Lopótökdua
- Napraforgóduda
- Pánsíp
- Peremfurulya
- Tilinkó

Fűzfasíp

Gardon

Gregorián hatású népdalok

Gyermekdal

Hagyományos együttesek

- Cigányzenekarok

Hangsor

- Bichord
- Biton
- Hexachord
- Pentachord
- Pentaton
- Tetrachord
- Tetraton
- Trichord
- Triton

Hangszerek

Hangszeres együttesek

- Alkalmi együttesek

Állandó együttesek

Egynemű hangszerekből álló együttesek

Hagyományos együttesek

Cigányzenekarok

Vegyes összeállítású együttesek

Parasztbandák

Hangszeres népzene

Harántfurulya

Harmonika

Háromlukú nagyfurulya

Hasas citera

Hatlukú furulya

Hegedű

Heterometrikus

Heteropodikus

Heteroritmikus

Hexachord

Historikus ének hatású népdalok

Hosszúfurulya

Idiofon hangszerek

Csengő

Deszkadob

Facimbalom

Kerepelő

Kolomp

Kukoricahegedű

Láncosbot

Izometrikus

Izopodikus

Izoritmikus

Járdányi Pál

Járdányi-rend

Jeles napok dala
Kadencia
Kanásztülok
Katonadal
Kerepló
Kettősfurulya
Kezdő ütem
Kisfejes citera
Klarinét
Koboz
Kodály Zoltán
Kodály-rend
Kolomp
Köcsögduda
Kukoricahegedű
Kupolás dallam
    AA⁵A⁵A
    AABA
    AA⁵BA
    ABBA
Kvintváltás
Kvintváltó pentaton
    Reális kvintváltás
    Tonális kvintváltás
Lajtha László
Lá-pentaton
Lakodalmi dal
Láncos bot
Levélsíp
Lopótök duda
Mátray Gábor
Membrafon hangszerek

Dob
Fésűre szorított cigarettapapír
Köcsögduda
Nádduda

Metrika
Heterometrikus
Izometrikus

Metronóm

Metrum
Aszimmetrikus ütem
Belső ütem
Kezdő ütem
Páratlan ütem
Páros ütem
Záró ütem

Moldvai dialektus

Mulatódal

Műzene

Nádduda

Nádsíp

Napraforgóduda

Nem tipikus párosító

Népdalok

Szertartáshoz kötött dalok

Ballada
Bujdosó- és betyárdal
Foglalkozásokhoz kapcsolódó dal
Gyermekdal
Jeles napok dala
Katonadal
Lakodalmi dal
Mulatódal

Párosító és szerelmes dal

Nem tipikus párosító

Tipikus párosító

Sírató ének

Szertartáshoz nem kapcsolódó dalok

Népdalok rendezése

Bartók-rend

A osztály

A I

A II

B osztály

C osztály

C I

C II

C III

C IV

Járdányi-rend

Kodály-rend

Népi hangszerek

Aerofon hangszerek

Doromb

Duda

Fakürt

Furulyafélék

Cserépsíp

Fűzfasíp

Harántfurulya

Háromlukú nagyfurulya

Hatlukú furulya

Hosszúfurulya

Kettősfurulya

Lopótök duda

Napraforgóduda
Pánsíp
Peremfurulya
Tilinkó
Harmonika
Kanásztülök
Levélsíp
Nyelvsípok
    Klarinét
    Nádsíp
    Tárogató
    Töröksíp
Szájharmonika
Trombita
Chordofon hangszerek
    Cimbalom
    Citera
        Hasas citera
        Kisfejes citera
        Vályúcitera
    Gardon
    Hegedű
    Koboz
    Tambura
    Tekerő
Idiofon hangszerek
    Csengő
    Deszkadob
    Facimbalom
    Kerepelő
    Kolomp
    Kukoricahegedű

- Láncosbot
- Membrafon hangszerek
  - Dob
  - Fésűre szorított cigarettapapír
  - Köcsögduda
  - Nádduda
- Népköltészet
- Népszokások
- Néptánc
- Népzene
  - Hangszeres népzene
  - Népdalok
    - Szertartáshoz kötött dalok
      - Ballada
      - Bujdosó- és betyárdal
      - Foglalkozásokhoz kapcsolódó dal
      - Gyermekdal
      - Jeles napok dala
      - Katonadal
      - Lakodalmi dal
      - Mulatódal
      - Párosító és szerelmes dal
        - Nem tipikus párosító
        - Tipikus párosító
      - Sirató ének
    - Szertartáshoz nem kapcsolódó dalok
  - Táncdallamok
- Népzenei dialektusok
  - Dunántúli dialektus
  - Erdélyi dialektus
  - Felső-magyarországi dialektus
  - Moldvai dialektus

Tisza-vidéki vagy alföldi dialektus

Népzenei rétegek

Ősi réteg

Dó-hexahord

Kvintváltó pentaton

Reális kvintváltás

Tonális kvintváltás

Lá-pentaton

Régi réteg

Gregorián hatású népdalok

Historikus ének hatású népdalok

Újabb réteg

Népzenei típusrend

Típusrend 1. főcsoportja

Típusrend 2. főcsoportja

Népzene kutatás

Népzene kutatók

Bartók Béla

Járdányi Pál

Kodály Zoltán

Lajtha László

Mátray Gábor

Vargyas Lajos

Vikár Béla

Nyelvsípek

Klarinét

Nádsíp

Tárogató

Töröksíp

Ősi réteg

Dó-hexachord

Kvintváltó pentaton

Reális kvintváltás

Tonális kvintváltás

Lá-pentaton

Pánsíp

Parasztbandák

Páratlan ütem

Páros ütem

Párosító és szerelmes dal

Nem tipikus párosító

Tipikus párosító

Pentachord

Pentaton

Peremfurulya

Periódus

Pódia

Heteropodikus

Izopodikus

Reális kvintváltás

Régi réteg

Gregorián hatású népdalok

Historikus ének hatású népdalok

Ritmus

Heteroritmikus

Izoritmikus

Sírató ének

Stílusjegyek

Ambitus

Dallamvonal

Emelkedő

Ereszkedő

A⁵A⁵AA

A⁵BAB

A⁵B⁵AB

Kupolás

AA⁵A⁵A
AABA
AA⁵BA
ABBA

Hangsor

Bichord

Biton

Hexachord

Pentachord

Pentaton

Tetrchord

Tetraton

Trichord

Triton

Kadencia

Metrika

Heterometrikus

Izometrikus

Pódia

Heteropodikus

Izopodikus

Ritmus

Heteroritmikus

Izoritmikus

Szerkezet

Szájharmonika

Szerkezet

Szendrei Janka

Szertartáshoz kötött dalok

Ballada

Bujdosó- és betyárdal

Foglalkozásokhoz kapcsolódó dal

Gyermekdal

Jeles napok dala

Katonadal
Lakodalmi dal
Mulatódal
Párosító és szerelmes dal
    Nem tipikus párosító
    Tipikus párosító
Sirató ének
Szertartáshoz nem kapcsolódó dalok
Tambura
Táncdallamok
Táncdialektusok
    Erdély dialektus
    Duna-vidéki dialektus
    Tisza-vidéki dialektus
Tárogató
Tekerő
Tempó
    Tempo giusto
    Tempo rubato
Tempo giusto
Tempo rubato
Tetrachord
Tetraton
Tilinkó
Tipikus párosító
Típusrend 1. Főcsoportja
Típusrend 2. Főcsoportja
Tisza-vidéki dialektus
Tisza-vidéki vagy alföldi dialektus
Tonális kvintváltás
Töröksíp
Trichord

Triton
Trombita
Újabb réteg
Ütembeosztás
Vályúcítera
Vargyas Lajos
Vegyes összeállítású együttesek
    Parasztbandák
Vikár Béla
Záró ütem
Zenetörténet
    Népzene kutatás

IV. GRAFIKUS RÉSZ

lásd **Felhasznált irodalom** után

V. FELHASZNÁLT IRODALOM

Bartók Béla, Kodály Zoltán (szerk.): A magyar népzene tára I.: Gyermekjátékok. -Budapest: Zeneműkiadó Vállalat, 1951. - 934, 32 p.

Bartók Béla, Kodály Zoltán (szerk.): A magyar népzene tára II.: Jelesnapok. -Budapest: Akadémiai Kiadó, 1953. - 1248 p.

Boguszlavszkijné Kocsi Mária, Bencze Lászlóné dr. Mező Judit: Népzeneismeret: középiskolai tanulók számára. - ME. Debrecen: Pedellus Bt., 1998. - 104 p.

Digitális népzenei olvasókönyv

<http://www.hagyományokhaza.hu> (2008.11.02)

Dobszay László: A magyar dal könyve. –Budapest: Zeneműkiadó, 1984. -646 p.

Horváth Tibor- Papp István: Könyvtárosok kézikönyve: Feltárás és visszakeresés.- Budapest: Osiris, 2001.

Kerényi György (szerk.): A magyar népzene tára IV. : Párosítók. –Budapest: Akadémiai Kiadó, 1959.

Kiss Lajos (szerk.) : A magyar népzene tára III/A-B.: Lakodalom. –Budapest: Akadémiai Kiadó, 1955-56.

Kiss Lajos – Rajeczky Benjamin (szerk.): A magyar népzene tára V.: Siratók. –Budapest: Akadémiai Kiadó, 1966.

Kodály Zoltán: A magyar népzene. -Budapest: EMB, 1991. - 335 p.

Kovácsné Koreny Mária : Az Eurovoc

http://tmt.omikk.bme.hu/show_news.html?id=4060&issue_id=465 (2008.11.02.)

Magyar életrajzi lexikon

<http://www.mek.iif.hu/porta/szint/egyeb/lexikon/eletrajz/html/> (2008.11.02.)

Magyar néprajz nyolc kötetben 6. : Népzene, néptánc, népi játék. -Budapest: Akadémiai Kiadó. -1990. - 708 p.

Magyar néprajzi lexikon

<http://mek.oszk.hu/02100/02115/html/> (2008.11.02.)

A magyarság néprajza IV.: Budapest: Királyi Magyar Egyetemi Nyomda, 1937. -504 p.

MTA Zenetudományi Intézet on-line adatbázisok

<http://db.zti.hu/> (2008.11.02.)

Sárosi Bálint: Hangszerek a magyar néphagyományban. –Budapest: Planétás, 1998. -238 p.

Sárosi Bálint: Zenei anyanyelvünk. –Budapest: Planétás., 2001. -242 p.

Sebő Ferenc : Népzenei olvasókönyv. - Budapest : Planétás, 1997. – 430. p.

Ungváry Rudolf : Tezaurusz-technológia : Az információkereső tezauruszok készítésének folyamata – Budapest : OSZK, [1980]

Várnai Ferenc: A magyar népdalokról, népzeneéről. - Pécs: Molnár Nyomda és Kiadó, 1997. - 116 p.

